

Angažované dějepisectví

*Stranická historiografie mezi stalinismem
a reformním komunismem (1950–1970)*

Vítězslav Sommer

NAKLADATELSTVÍ
LIDOVÉ NOVINY

FILOZOFICKÁ FAKULTA
UNIVERZITY KARLOVY
V PRAZE

Lektorovali:

Doc. PhDr. Bohumil Jiroušek, Dr.

PhDr. Michal Kopeček, Ph.D.

© Vítězslav Sommer, 2011

Cover & Typo © Jan Suchý, 2011

Všechna práva vyhrazena

ISBN 978-80-7422-???-?

ISBN 978-80-7308-???-?

Obsah

Předmluva	... 9
Úvod	... 12
1. Metodologická východiska práce	... 24
1. Věda jako předmět zkoumání	... 25
<i>Ideální věda</i>	... 25
<i>Sociální studium vědy</i>	... 29
2. Sociální výzkum historiografie	... 37
<i>Sociální zakotvení historikovy práce</i>	... 37
<i>Co je historie?</i>	... 42
<i>Výzkum stranického dějepisectví padesátých a šedesátých let</i>	... 47
2. Historiografie jako součást politiky. Zakladatelské období stranického dějepisectví v Československu	... 56
1. Vznik stranické historiografie	... 58
<i>Nové dějepisectví – nová instituce</i>	... 61
<i>Strana a její aparát – sociální zázemí stranické historiografie</i>	... 65
2. Formování paměti revoluce.	
Stranické výstavy a muzea	... 72
<i>Stranické výstavy: „Výstava dějin revolučních bojů“</i>	
– „ <i>Třicet let KSČ</i> “ – „ <i>Výstava darů Klementa Gottvalda</i> “	... 76
<i>Stranická muzea</i>	... 88
3. Psaní dějin v době vrcholného stalinismu	... 98
<i>Historické myšlení stalinismu</i>	... 99
<i>Prehistorie stranické historiografie v Československu</i>	... 112
<i>Psaní o minulosti v zakladatelském období stranické historiografie</i>	... 120

4. Vytváření kánonu a dohlížecí činnost	... 139
<i>Základní literatura a stranická historiografie</i>	... 139
<i>Archív a vytvoření nových informačních zdrojů</i>	... 143
<i>Stranická historiografie jako kontrolor diskurzu</i>	... 146
3. Vytváření paradigmatu stranických dějin	... 153
1. „Zvědečtění“ proti „kultu osobnosti“	... 154
<i>Kritika stranické historiografie v polovině padesátých let</i>	... 156
<i>Rok 1956 – XX. sjezd a „zvědečtění“</i>	... 158
<i>Počátky destalinizace v Ústavu dějin KSČ</i>	... 169
2. Institucionální stabilizace.	
<i>Ústav dějin KSČ jako badatelské centrum</i>	... 176
<i>Vývoj Ústavu dějin KSČ ve druhé polovině 50. let</i>	... 177
<i>Struktura stranického dějepisectví po roce 1956</i>	... 187
3. Vznik paradigmatu stranických dějin a vytváření podmínek pro jeho budoucí kritiku	... 200
<i>Učebnice dějin KSČ</i>	... 201
<i>Další publikační činnost stranické historiografie</i>	... 229
4. Reformní historiografie. Kritické dějepisectví na straně reformního komunismu	... 253
1. Institucionální a sociální vývoj stranické historiografie v šedesátých letech	... 257
<i>Institucionální zakotvení reformní historiografie</i>	... 258
<i>Organizace historického výzkumu</i>	... 269
<i>Sociální zázemí reformní historiografie</i>	... 307
2. Kritika paradigmatu stranických dějin v první polovině šedesátých let	... 317
<i>„Kritické poznámky“ Karla Kreibicha</i>	... 317
<i>Interní a neveřejná kritika.</i>	
<i>Kritické hlasy uvnitř stranické historiografie</i>	... 325
<i>Veřejná kritika stranické historiografie padesátých let</i>	... 335
3. Hledání „československé cesty k socialismu“.	
<i>Historická tvorba reformního dějepisectví</i>	... 344
<i>Od Šmerala ke Švermovi. Tradice „demokratického socialismu“ v meziválečném komunismu</i>	... 347
<i>Odboj a revoluce. Protifašistický odboj jako počátek</i>	

<i>„československé cesty k socialismu“</i>	... 376
<i>Problémy budování socialismu v Československu.</i>	
<i>Poválečný vývoj z perspektivy reformní historiografie</i>	... 405
4. Historici a politika – historici v politice.	
Reformní historiografie jako součást československé reformy	... 429
<i>Vznik reformní historiografie a konflikty s vedením KSČ</i>	... 430
<i>Reformní historiografie a pražské jaro 1968</i>	... 438
<i>Nástup „normalizace“ a likvidace reformního dějepisce</i>	... 444
Závěr	... 463
Resumé	... 470
Summary	... 472
Seznam pramenů a literatury	... 474
Seznam zkratk	... 476
Rejstřík	... 502